

Asia: VN/31701/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen tavoitteista (1 §)

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus pitää asetusluonnoksessa määriteltyjä tavoitteita erityisen tärkeinä ja oleellisina nykytilanteessa, jossa sosiaalihuollon palveluiden järjestämistä ja tuottamista integroidaan terveydenhuollon kanssa. Jotta sosiaalihuollon tukea ja apua tarvitsevat kansalaiset saavat sellaista apua, joka heitä oikeasti auttaa ja oikea-aikaisesti, on sosiaalihuollon ja sen sisällä sosiaalityön tutkimusperusteisuutta ehdottomasti vahvistettava. Ensimmäisen pykälän muotoilua voisi olla hyvä vielä tarkentaa, jotta ei synny ymmärrys, että valtion rahoittamaa sosiaalityön tutkimusta tehdään ainoastaan palvelujärjestelmän sisällä. Tässä on merkitystä sillä, mitä selkeästi tarkoitetaan palvelujärjestelmässä tehtävällä tutkimuksella. Kun on kyse nimenomaan sosiaalityön tutkimuksesta, joka liittyy sosiaalihuollon palveluihin, olisi suotavaa tuoda tavoitteissa esiin sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen, koska hyvinvointi liitetään niin yleisesti vain terveydelliseen hyvinvointiin.

2. Lausunnonantajan näkemykset yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen painoalueista (2 §)

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus pitää asetusluonnoksessa määriteltyjä sosiaalityön tutkimuksen painoalueita perusteltuina ja siten kannatettavina. On tärkeätä, että mukana on myös henkilöstöön, asiantuntijuuteen ja työn rakenteisiin liittyvä painoalue. Tarvitsemme siihen liittyvää tutkimustietoa ja sen pohjalta tehtävää kehittämis- ja muutostyötä erityisen vahvasti nyt, kun sosiaalihuollon vaikuttavan toteuttamisen yhtenä keskeisenä riskitekijänä on sosiaalialan henkilöstön saatavuus ja pitovoima. Painoalueissa kiinnittää huomiota kohta 6, joka on selkeästi erilainen ja jossain määrin myös erillään oleva muista painoalueista. Ehdotamme harkittavaksi, olisiko sen painoalueen rahoittaminen jonkun muun rahoitusinstrumentin kautta enemmän relevantti. Ehdotuksemme ei poista sitä, että painoalueen numero 6 tutkiminen on myös erityisen tärkeätä, koska toki tutkimuksen, joka tutkii mm. sosiaalityön vaikuttavuutta, tulee olla itsessäänkin vaikuttavaa.

3. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmästä (3 §)

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus pitää arviointiryhmän olemassa oloa tärkeänä. Neljän vuoden toimikausi on melko pitkä ottaen huomioon myös asiantuntijoiden vaihtumisen

mahdollisuuden mitä tulee siihen, mitä organisaatiota he edustavat. Toisaalta suhteellisen pitkä toimikausi edistää jatkuvuutta niin arviointiryhmän asiantuntijuudessa kuin sen työskentelyssä. Voisiko arviointiryhmän toiminnassa toimia ryhmän asteittainen vaihtuminen esimerkiksi kahden vuoden välein?

4. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän tehtävistä (4 §)

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus pitää asetusluonnoksessa määriteltyjä tehtäviä perusteltuina.

5. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän kokoonpanosta (5 §)

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus pitää asetusluonnoksessa esitettyä arviointiryhmän kokoonpanoa kannatettavana ja perusteltuna. Pykälän tekstissä käytetty määrittelysana riittävä on tässäkin yhteydessä epämääräinen ja vaikeasti ohjaava elementti. Siihen sisältynee aina jossain määrin arvovalintoja eli riittävyys on suhteessa siihen, kuka sen määrittelee.

6. Lausunnonantajan näkemykset voimaantulosta (6 §)

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus pitää tärkeänä, että voimaantulo mahdollistaa tänäkin vuonna huolellisen ja analyttiseen tietoon sekä mielellään monitoimijaiseen käytäntöyhteistyöhön perustuvan tutkimussuunnitelman ja -hakemuksen valmistelun.

7. Onko asetuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia asetuksella voidaan arvioida olevan?

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus haluaa tässä yhteydessä nostaa esiin asetusluonnoksen perustelumuiutiosta erityisesti taloudellisten vaikutusten arviointikohdan. Siinä todetaan valtion budjetissa varatun terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yliopistotasoiseen tutkimukseen yhteensä 35M€. Kun VN:n vahvistamissa sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisissa tavoitteissa on erityinen painopiste perustason palveluiden, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon, tutkimuksessa ja kehittämisessä, on syytä tehdä näkyväksi, että em. summasta vain pieni osa (n. 5M€) ohjataan sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen. Jotta em. valtioneuvoston vahvistama valtakunnallinen tavoite toteutuisi, tulee sen näkyä myös tutkimusrahoituksen suuntaamisessa. On vaikea löytää kustannusvaikuttavia perusteluja sille, että sosiaalityön vaikuttavuuden tutkiminen saisi jatkossakin näin pienen osan valtion terveyden- ja sosiaalihuollon tutkimusrahoituksesta, kun sosiaalihuollon nettokustannukset valtakunnallisesti ovat kuitenkin suunnilleen yhtä suuret kuin erikoissairaanhoidon.

8. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta?

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus pitää merkittävänä asiana, että sosiaalityöhön on saatu valtion rahoitus yliopistotasoiseen tutkimukseen. Asetusluonnoksen perustelumuiutiosta todetaan, että asetuksen voidaan olettaa vahvistavan sosiaalihuollon vaikuttavuutta ja tutkimusperusteisuutta ja sitä kautta edistää väestön hyvinvointia. Kuten jo aiemmin todettua, asetusluonnos ja sen tavoitteet ovat erittäin tärkeitä ja kannatettavia. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, sinänsä itsestään selvään asiaan, ettei pelkkä asetus, tutkimuksen rahoitus tai tutkimuskaan lisää vaikuttavuutta sosiaalihuollossa. Sen edellytyksenä on tutkimuksen, palveluiden järjestämisen ja tuottamisen johtamisen sekä käytännön asiakastyön välille tarvittavat rakenteet vahvaan

vuoropuheluun. Hyvinvointialueet ovat vasta hyvin alkuvaiheessa. Siksi on erittäin tärkeätä huomioida ja turvata, että meillä on rakenteet ja rakenteissa myös tekijät viemässä tutkimuksessa kertynyttä tietoa käytännön työn hyödyksi ja päinvastoin. Perustelumiestiossa tuodaan vahvasti esiin valtion rahoittamien sosiaalityön tutkimusten käytäntöyhteys. Pidämme tätä erittäin tärkeänä näkökulmana ja fokuksena. Kun sosiaalityössä tai sosiaalihuollossa laajemmin ei ole tähän asti ollut yhtä vahvoja tutkimuksen ja käytännön yhteistyörakenteita kuin esimerkiksi terveydenhuollossa, on tähän käytäntöyhteyteen kiinnitettävä erityistä huomiota. Sosiaalialan osaamiskeskukset niin alueellisina kuin monialaisesti verkottuneena valtakunnallisena rakenteena ovat ottaneet roolia sosiaalityön VTR-tutkimustulosten käytäntöön jalkauttamisessa ja tutkimustiedon koostamisessa sekä välittämisessä. Sen vuoksi on merkittävää, että tämä olemassa oleva rakenne vahvistuu sen sijaan, että se heikkenisi. Sosiaalialan osaamiskeskuksilla on tiedon levittämisestä käytäntöön yhdessä tutkijoiden ja hyvinvointialueen sosiaalihuollon edustajien kanssa hyvin myönteisiä kokemuksia jo päättyneiden VTR-tutkimushankkeiden osalta. Tätä kertynyttä kokemusta ja kokemustietoa on hyvä ja syytä hyödyntää jatkossakin. Tutkimustiedon saattamista käytäntöön kehittämisen ja toteuttamisen tueksi ja hyödyksi on valtion rahoittamissa yliopistollisissa tutkimushankkeissa jossain määrin vaikeuttanut se, että tutkimusrahoituskauden ollessa varsin lyhyt, on tutkimustulosten julkistaminen saattanut tapahtua vasta paljonkin rahoituksen päättymisen jälkeen.

Möller Sointu
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus